

Datum

19 december 2023

Onderwerp

VNG inbreng CD Programma samen tegen mensenhandel 21 december

Geachte woordvoerders justitie en veiligheid,

Op donderdag 21 december 2023 debatteert u met staatssecretaris Van der Burg over het Programma Samen tegen Mensenhandel. De VNG brengt, mede namens het CCV en de G4-gemeenten, een tweetal punten onder uw aandacht.

Stevige en acute inzet nodig voor mogelijkheden gegevensdeling en het delen van bijzondere persoonsgegevens

De huidige wet- en regelgeving omtrent gegevensdeling en privacybescherming brengt beperkingen met zich mee die het vaak moeilijk maken om snel en adequaat op te treden tegen mensenhandelaren en het bieden van de juiste zorg en opvang voor slachtoffers. Overheden en betrokken partners binnen zorg én veiligheid dienen effectief en efficiënt met elkaar te kunnen samenwerken om mensenhandel met levenslange impact op slachtoffers te bestrijden.

Wij juichen actielijn 5 'Verbetering van de informatiedeling en gegevensverwerking' in het nieuw actieplan Samen tegen Mensenhandel toe. Wij constateren echter dat de doorlooptijd van een opnieuw uit te voeren analyse en onderzoek te lang duurt. Versnelling van dit proces is van belang om op korte termijn snel en adequaat op te treden tegen mensenhandel. Een stevige inzet om gegevensdeling en deling van bijzondere persoonsgegevens (wettelijk) mogelijk te maken is daarom cruciaal.

Hieronder lichten wij twee concrete voorbeelden van beperkingen in gegevensdeling toe binnen de aanpak mensenhandel:

1. Zorgcoördinatoren

Voor zorgcoördinatoren ontbreekt een wettelijke grondslag voor het delen van persoonsgegevens. Voor slachtoffers heeft dit schadelijke consequenties, aangezien zorgcoördinatoren onder meer een belangrijke rol spelen in het aanleveren van voldoende aanwijzingen bij (vermoedelijke) slachtoffers in de fase dat deze nog niet meldingswaardig is. De zorgen bij een zorgcoördinator kunnen hoog zijn, maar het handelingsperspectief laag. Verschillende acties kunnen helpen om de zorgen te verminderen, zoals een bekendheidscheck bij de politie, inzicht vergaren in welke hulpverlening al is betrokken en wat de hulpverlening al aan mogelijke zorgen en signalen heeft.^[1] Het is daarom essentieel dat zorgcoördinatoren wel gegevens mogen delen en verzamelen om zo meer zicht te krijgen op en ondersteuning te bieden aan (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel.

2. Verwerkingsgrondslag gemeenten bij vermoedens seksuele uitbuiting

^[1] *Rechtmatigheid van de verwerking van gegevens zorgcoördinatoren mensenhandel ('aanvullende handreiking op 0.9 versie' en input voor de 1.0 versie), 2021.*

Gemeenten hebben formeel geen verwerkingsgrondslag bij vermoedens/signalen van seksuele uitbuiting bij sekswerkers, omdat het zijn van een sekswerker een bijzonder persoonsgegeven is. Ambtenaren kunnen tijdens hun werk zogeheten ‘zachte’ signalen opvangen van mogelijke mensenhandel. Bijvoorbeeld wanneer in een woning sekswerkers (onvergund) werken die geen Nederlands of Engels spreken, geen eigen legitimatiebewijs in bezit hebben, geen eigen verdiensten krijgen, niet weten waar ze zich bevinden en bang zijn.

Opvangproblematiek slachtoffers mensenhandel

Mede door het Programma Samen tegen Mensenhandel krijgen we stapsgewijs steeds meer zicht op de benodigde opvang en zorg voor slachtoffers van mensenhandel. We zien de successen, maar ook van de knelpunten binnen deze zorg en opvang. Wij waarderen dan ook dat middels de nieuwe actielijn 3 ‘Investeren in en werken aan een betere vaststelling van slachtofferschap en bescherming van slachtoffers’ op knelpunten door meerdere partijen flink geïnvesteerd wordt. We zijn er echter nog niet om die doelstellingen daadwerkelijk te behalen. Acute maatregelen zijn nodig om met elkaar zo snel als mogelijk gepaste opvang te waarborgen voor deze kwetsbare groep in onze samenleving. We kunnen daarmee niet afwachten tot 2026, zoals beschreven staat in het nieuwe actieplan ‘Samen tegen Mensenhandel’ actielijn 3.

Analyse opvangproblematiek

Er is een tekort aan gepaste opvang voor reguliere (Nederlandse) slachtoffers van mensenhandel. Ze worden nu in hotels of de daklozenopvang opgevangen. Dit staat haaks op de doelstellingen binnen het Programma Samen tegen Mensenhandel. De reguliere opvang van slachtoffers van mensenhandel is een blinde vlek binnen de opvangsystematiek. Wij pleiten voor een breed gedragen acute gemeenschappelijke aanpak om de opvang goed in te bedden zodat we gepaste zorg kunnen bieden aan deze kwetsbare groep en zij niet uit het zicht verdwijnen.

Om de opvangproblematiek breed te inventariseren is een landelijke werkgroep gevormd, bestaande uit vertegenwoordigers van politie, CoMensha en de Nationaal Rapporteur Mensenhandel. Zowel bij de politie als bij zorgcoördinatoren is een uitvraag gedaan naar casuïstiek waarin problemen werden ervaren met het vinden van opvang. Ook zijn de ervaringen vanuit CoMensha hierin meegenomen. Hieruit is een analyse ontstaan met een zestal verschillende problemen binnen de opvang van slachtoffers mensenhandel, waaronder problemen met de opvang naar aanleiding van het gender van het slachtoffer, contra-indicaties en het vinden van opvang buiten kantooruren^[2].

Met inachtneming van bovenstaande huidige problemen, zijn we overtuigd dat op korte termijn de opvangproblematiek aangepakt moet worden. De Richtlijn 2011/36 van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2016 geven de plicht voor lidstaten aan om juiste opvang voor slachtoffers mensenhandel te realiseren. We moeten hier als land direct mee aan de slag.

Tot slot

Wij zijn verheugd met de voortgang van het Programma Samen tegen Menshandel, maar vragen hierbij om daadkracht en lef om acute problematiek binnen de aanpak mensenhandel aan te pakken. Ambtelijk voeren wij over de twee beschreven aandachtspunten al het gesprek en is door zowel het Ministerie van J&V als het Ministerie van VWS uitgesproken om met elkaar op korte termijn de aanpak hierop uit te werken. Wij blijven de komende tijd graag met u hierover in gesprek.

^[2] *Opvangproblematiek opvang slachtoffers mensenhandel: analyse van casuïstiek politie eenheden, zorgcoördinatoren mensenhandel & CoMensha, 2023.*

U kunt altijd contact opnemen wanneer u nadere vragen heeft.

Met vriendelijke groet,

Jesse de Jong-Paalvast

Adviseur public affairs

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

M 06 3984 6437